

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 541
van **TINNE ROMBOUTS**
datum: 11 maart 2015

aan **JOKE SCHAUVLIEGE**
VLAAMS MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW

Organische stof in de bodem - Maatregelen

2015 wordt door de Verenigde Naties uitgeroepen tot het jaar van de bodem. In haar beleidsnota Omgeving maakt de minister zich sterk om het organische gehalte van de bodem verder te verhogen. Dat resulteert immers in een verhoging van de bodemvruchtbaarheid en bijgevolg een hogere productie en opbrengst.

Naast het verbeteren van de bodemstructuur, het bufferen van de bodem-pH, het verhogen van de kationenuitwisselingscapaciteit enzovoort, draagt de organische stof in de bodem ook bij tot koolstofopslag in de bodem. De organischekoolstofvoorraad in de bodem is immers dubbel zo groot als de atmosferische koolstofpool. Kleine veranderingen in de netto-afbraak van de voorraad aan organische koolstof in de bodem kunnen dus grote gevolgen hebben. Omgekeerd, kleine bijdragen tot het verhogen van het organische gehalte van de bodem kunnen een positief effect hebben om de klimaatsverandering tegen te gaan.

1. Wat is de huidige algemene toestand van het organischestofgehalte in onze Vlaamse bodems?
2. Er werden streefzones opgesteld voor het organischekoolstofgehalte in de bodem, waarbinnen alle bodemfuncties optimaal zouden kunnen doorgaan. Dit voor zandleem, zandleembodems, leembodems en kleibodems.
 - a) Hoeveel procent van het areaal in Vlaanderen voldoet aan deze streefzones?
 - b) Waar liggen de probleemgebieden? Kan hierbij een link gemaakt worden met de bodemtextuur?
 - c) Wat zijn de voornaamste oorzaken waardoor het gehalte van de organische koolstof in de bodem niet binnen de streefzones ligt?
3. Welke maatregelen zal de minister treffen om het organischestofgehalte in de bodem, en bijgevolg het organischekoolstofgehalte in de bodem te verhogen?
4. Zijn er in Vlaanderen reeds onderzoeken uitgevoerd naar de link tussen gewasopbrengsten en het organischestofgehalte in de bodem? Zo ja, wat is het algemene resultaat van die onderzoeken?

5. Ervaring leert ons dat bodems met hoog organischstofgehalte risicovol zijn voor nitraatresidustalen.

Hoe wordt in het MAP5 vooropgesteld dat de maatregelen en het werken met nitraatresidu geen indirect negatief effect hebben op het gedrag van de landbouwer met betrekking tot organische stof in zijn bodems? Hij zal immers steeds proberen te vermijden een te hoog residugehalte te hebben.

ANTWOORD

op vraag nr. 541 van 11 maart 2015

van **TINNE ROMBOUTS**

1. Algemeen gesproken is het organischestofgehalte in onze Vlaamse bodems relatief laag. Volgens de gegevens van de laatste rapporteringsperiode van de Bodemkundige Dienst van België (2008-2011) bevindt gemiddeld 50% van onze bodems zich in de streefzone.
2.
 - a) Tabel 1 in bijlage geeft de gegevens weer per regio voor de periode 2008-2011.
 - b) In de Vlaamse Zandstreek en de Polders komen het hoogste aantal percelen met een te laag organischekoolstofgehalte voor.
 - c) De voornaamste redenen waarom het gehalte van de organische koolstof in de bodem niet binnen de streefzone ligt, kunnen toegeschreven worden aan diverse factoren:
 - de (gedeeltelijke) vervanging van stalmest door drijfmest en de verminderde toediening van dierlijke mest per oppervlakte-eenheid sinds het midden van de jaren '90, o.a. ten gevolge van de mestwetgeving;
 - gewijzigde teeltrotaties: de daling van het aandeel graangewassen ten voordele van snijmaïs en hakvruchten. Ook worden bepaalde oogstresten, zoals tarwestro, vaker afgevoerd van het veld omwille van hun economische waarde;
 - de graduele verhoging van de oogstresthoeveelheden als gevolg van de sterke productieverhoging van de landbouwgewassen sinds de jaren zestig vertraagt of stabiliseert;
 - bij (sterke) erosie verdwijnt een deel van de koolstofrijke toplaag van de bodem. Door de ploegdiepte constant te houden, wordt de overblijvende koolstofrijke toplaag gemengd met de koolstofarme ondergrond;
 - dieper ploegen: vanaf de jaren vijftig is de ploegdiepte geleidelijk aan vergroot, zodat de koolstof over een grotere diepte verspreid wordt.
3. Er worden heel wat initiatieven genomen om landbouwers bewust te maken van het grote belang van voldoende organische stof in de bodem.
 - In 2009 werden de brochure 'Organische stof in de bodem – Sleutel tot bodemvruchtbaarheid' en de 'Koolstofsimulator', een computermodel dat toelaat een onderbouwde inschatting te maken van de langetermijnevolutie van het organischekoolstofgehalte in de bodem, uitgebracht. De brochure werd in 2014 geüpdatet en is online beschikbaar. Van de Koolstofsimulator werd een online versie gemaakt, nl. de Demetertool (<https://eloket.vlm.be/Demeter>).
 - Strengere fosfaatbemestingsnormen beperken het gebruik van stalmest en compost. In MAP 4 werd reeds de mogelijkheid voorzien om slechts 50% van de fosfaatbemesting met groen- of GFT-compost in de bedrijfsbalans op te nemen. In MAP 5 wordt dit, behalve voor percelen heel rijk aan fosfaat, uitgebreid naar stalmest.
 - In het kader van de randvoorwaarden erosiebestrijding worden op sterk erosiegevoelige percelen, de zogenaamde paarse en rode percelen, verstrengde erosiebestrijdingsmaatregelen ingevoerd. Deze zorgen voor een verminderde erosie, maar bevorderen ook de opbouw van organische stof.
 - Vanaf 2014 kunnen landbouwers een aanvraag indienen om de erosiegevoeligheid van een perceel met één categorie te laten dalen als zij aan de hand van een

bodemanalyse kunnen aantonen dat voor het betrokken perceel het koolstofgehalte van de bodem minstens 1,7% bedraagt en de zuurtegraad in de optimale zone voor het bodemtype in kwestie ligt. Dit is op zijn beurt ook een stimulans om het organischekoolstofgehalte van erosiegevoelige percelen te verhogen.

- In het kader van de randvoorwaarden zijn landbouwers eveneens verplicht het organischekoolstofgehalte van een minimum aantal percelen in functie van hun areaal akkerland te laten analyseren. Bij een te laag organischekoolstofgehalte moeten landbouwers maatregelen nemen en het door erkende laboratoria opgestelde advies volgen.
 - Groenbedekking is één van de mogelijkheden om te voldoen aan de vergroeningsvereiste van 5% ecologisch aandachtsgebied in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Bovendien kan in het kader van de Gemeenschappelijke Marktordening voor groenten en fruit een subsidie bekomen worden voor de inzaai van groenbedekkers. Groenbedekkers dragen positief bij tot de opbouw van organische stof.
 - De medewerkers van het Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding duurzame Bemesting en de bedrijfsbegeleiders van de Vlaamse Landmaatschappij hechten bij de opmaak van nutriëntenbalansen en bemestingsadviezen aandacht aan het organischestofgehalte. Zij maken daarbij o.a. gebruik van de Demetertool.
4. De link tussen het organischestofgehalte en de gewasopbrengst is een van de oudste gekende verbanden in de landbouw. Vanaf halfweg de jaren '70 werd via wetenschappelijk onderbouwd proefveldonderzoek deze link ook voor de belangrijkste Vlaamse akker- en tuinbouwgewassen aangetoond. Op delen van proefvelden waar geen stikstof aan het gewas werd toegediend, kon de link tussen het organischestofgehalte van de bodem en de gewasopbrengst worden bepaald. Globaal genomen geldt dat hoe hoger het gehalte aan organische stof, hoe minder stikstof toegediend moet worden aan de bodem om een zelfde gewasopbrengst en gewaskwaliteit te bekomen.
5. Het uitgangspunt van MAP5 is een geïntegreerde aanpak waarbij werk gemaakt wordt van zowel het realiseren van de waterkwaliteitsdoelstellingen als het verhogen van de bodemkwaliteit. De transitie van een perceelbenadering naar een bedrijfsbenadering in het MAP 5 geeft de landbouwers de mogelijkheid om op percelen waar nodig meer effectieve organische stof toe te dienen. Daarnaast voorziet MAP 5 ook in de mogelijkheid om bij het gebruik van stalmest slechts 50% van de toegediende fosfor in rekening te brengen, zodat landbouwers gericht stalmest kunnen inzetten om het organischestofgehalte van bodems te verhogen. Het toepassen van deze maatregelen moet steeds op een oordeelkundige manier gebeuren met het oog op de hoeveelheid stikstof en het moment dat deze toegediend wordt.

BIJLAGE

Percentage percelen in de streefzone